

Opetusjakso sukupuolten tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sekä sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta

Laatinut Tiia Törrönen, luokanopettajaopiskelija

Opetuskokonaisuus sukupuolten tasa-arvosta, yhdenvertaisuudesta sekä sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta. Opetuskokonaisuus yhdistelee eri oppiaineita, kuten äidinkieltä, ympäristöoppia, kuvataidetta, yhteiskuntaoppia ja musiikkia. Opetuskokonaisuus on toteutettu 6. luokkalaisten kanssa, mutta sitä voi soveltaa muillakin luokka-asteilla. Tehtäviin kuluva aika vaihtelee ryhmästä riippuen, mutta kaikkien tehtävien jälkeen kannattaa varata reilusti aikaa keskustelulle.

TUNTI 1

Aihe: Sukupuolinormit

Kesto: 45 min

Tavoite: Laajentaa oppilaiden ymmärrystä sukupuolesta ja purkaa sukupuoleen liittyviä stereotypioita ja sukupuolinormeja.

Menetelmät: Ryhmätyöskentely ja opetuskeskustelu

1. Sukupuolinormit-harjoitus:

- Oppilaat jaetaan ryhmiin ja jokainen ryhmä saa post it -lappuja
- Seinällä on kaksi neliötä, joista toisessa lukee ”mies” ja toisessa ”nainen”. Oppilaat kirjoittavat post it -lappuihin adjektiiveja ja ominaisuuksia, jotka yhteiskunnassamme liitetään miehiin ja naisiin ja käyvät liimaamassa laput neliöiden sisälle.
- Tutkitaan määritteitä yhdessä, jonka jälkeen opettaja näyttää kuvia erilaisista henkilöistä ja oppilaat saavat pohtia ja perustella, mihin kohtaan neliötä he kyseisen henkilön asettaisivat. Eli neliön keskellä on henkilö, joka vastaa parhaiten neliön määreitä ja reunoilla tai neliöiden ulkopuolella ne, jotka eivät vastaa määreitä.
- Puretaan harjoitus yhdessä keskustellen:
 - Pitävätkö määritteet paikkaansa kaikkien henkilöiden kohdalla? Mahtuvatko kaikki ihmiset näihin sukupuolimuotteihin? Miksi?
 - Arvostetaanko joitakin ominaisuuksia toisia enemmän? Jakautuvatko nämä sukupuolen mukaan?
 - Voisivatko samat määritteet sopia molempiin neliöihin?
 - Mitä tapahtuu, jos neliöiden otsikoiden paikkaa vaihdetaan? Voiko nainen olla edelleen nainen, vaikka hänellä olisikin paljon miehekkäinä pidettyjä ominaisuuksia?
 - Mitä haittaa/hyötyä on siitä, että mahtuu/ei mahdu näihin muotteihin?
 - Onko välttämätöntä määritellä tiettyjä ominaisuuksia sukupuolen mukaan?
 - Voisiko näiden kahden neliön lisäksi olla muita neliötä, mitä niihin tulisi?

2. Yhteenvedo keskustellen yhdessä.

- Sukupuoliin liitetään yhteiskunnassa tiettyjä ominaisuuksia ja niitä kutsutaan stereotypioiksi.
- Me kaikki olemme erilaisia; joku mahtuu näiden neliöiden sisään, joku niiden väliin/ulkopuolelle ja joku voi sopia vaikka molempiin.
- On tyttömäisiä tyttöjä, poikamaisia poikia, poikamaisia tyttöjä, tyttömäisiä poikia, ihmisiä, jotka eivät koe olevansa mitään näistä tai eivät halua määritellä itseään ja ihmisiä, jotka kokevat olevansa

toista sukupuolta, kuin mihin heidät on syntymässä määritelty. KAIKKI OVAT YHTÄ ARVOKKAITA.

TUNTI 2

Aihe: Sukupuolinormit ja sukupuolen moninaisuus

Kesto: 45 min

Tunnin tavoite: Laajentaa oppilaiden ymmärrystä sukupuolesta ja purkaa sukupuoleen liittyviä stereotyyppioita ja sukupuolinormeja.

Menetelmä: Ryhmätyöskentely, opetuskeskustelu ja draamaharjoitus

1. Sukupuolijana-harjoitus ryhmätyönä

- Oppilaat jakautuvat pieniin ryhmiin ja jokainen ryhmä saa tyhjän paperin, liiman ja kuvia erinäköisistä ihmisistä, vaatteista ja esineistä. Ryhmien tehtävä on liimata kuvat paperille janaksi niin, että toisessa päässä on naisellinen nainen ja toisessa päässä miehekäs mies.
- Kun janat ovat valmiita, jokainen ryhmä saa esitellä janansa muille ja perustella valintansa.

2. Jatketaan aiheen käsittelyä keskustellen:

- Janan ääripäiden väliin jäävä alue: on ihmisiä, joiden sukupuolta ei aina pystytä selvästi määrittämään.
 - Pohditaan yhdessä, mitä ongelmia tällaiset ihmiset voivat kohdata elämässään? (Julkiset wc-tilat, sukupuolen mukaan jaotellut ryhmät, lomakkeet, joissa kysytään sukupuolta, sukupuolitettuja vaatteet...)
-

TUNTI 3

Aihe: Sukupuolinormit ja sukupuolen moninaisuus

Kesto: 45 min

Tavoite: Laajentaa oppilaiden ymmärrystä sukupuolesta ja purkaa sukupuoleen liittyviä stereotyyppioita ja sukupuolinormeja.

1. Ryhmäkeskustelu

- Kysymyksiä, joista oppilaat keskustelevat 4 hengen ryhmissä perustellen mielipiteensä. Sitten käydään läpi yhteisesti:
- Onko sukupuolia vain kaksi?
- Mikä tekee sukupuolen/mistä tietää kuka on mitäkin sukupuolta? (Keho, ulkonäkö, vaatetus, käytös, oma kokemus...?)
- Voiko ihmisen sukupuolen aina päätellä siitä, miltä hän näyttää?
- Mitä jos ihmiset saisivat itse päättää oman sukupuolensa?
→ KAIKILLA ON VAPAUS MÄÄRITELLÄ ITSENSÄ

2. Janatehtävä (oma identiteetti/kiinnostuksen kohteet)

- Mennään tilaan, jossa mahdollista liikkumaan janalla.

- Opettaja esittää erilaisia väittämiä liittyen mielenkiinnon kohteisiin, ominaisuuksiin tai taitoihin. Oppilaat reagoivat väittämiin liikkumalla janalla, jonka toisessa päässä on vaihtoehto kyllä ja toisessa ei. Välillä opettaja voi pyytää perusteluja, miksi oppilas on sijoittunut janalla juuri sille kohdalle.
- Lopuksi voidaan antaa myös oppilaille mahdollisuus keksiä omia väittämiä.

Väittämiä:

1. Olen musikaalinen.
 2. Minulla on siniset silmät.
 3. Olen eläinrakas.
 4. Pidän näyttelemisestä.
 5. Tulen hyvin toimeen ihmisten kanssa.
 6. Harrastan jotakin urheilulajia.
 7. Pidän päiväkirjaa.
 8. Tykkään tanssia.
 9. Pelkään korkeita paikkoja.
 10. Pidän matematiikasta.
 11. Haluan isona perustaa perheen.
 12. Tiedän, mikä minusta tulee isona.
3. Loppupohdintaa yhdessä
- Muodostuiko janalla jakautumista sukupuolen mukaan? Mistä tämä voisi johtua?
 - Odotetaanko eri sukupuolilta erilaista käytöstä ja osaamista? Voidaan kertoa omia kokemuksia.
 - Keskustellaan myös siitä, miten esim. kiinnostuksen kohteet, harrastukset ja ammatit jaotellaan/jakautuvat helposti sukupuolen mukaan. Keksitään esimerkkejä.

TUNTI 4

Aihe: Sukupuolen moninaisuus

Kesto 45 min

Tavoite: Tutustua erilaisiin sukupuoli-identiteetteihin ja lisätä oppilaiden ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Eläytyä sukupuolivähemmistöön kuuluvien henkilöiden asemaan henkilökohtaisten tarinoiden kautta.

Menetelmät: Keskustelu, video ja ryhmätyöskentely

1. Aloitetaan keskustelulla sukupuolen moninaisuudesta.
 - Mitä sukupuolen moninaisuus tarkoittaa?
 - Palautetaan mieleen erilaisia sukupuoli-identiteettejä. Tätä voi havainnollistaa esimerkiksi janan avulla, jonka päässä on mies ja nainen ja välissä monia muita vaihtoehtoja.
 - Käydään läpi käsitteet transsukupuolinen, intersukupuolinen, muunsukupuolinen ja transvestiitti.
2. Videopätkä sukupuolen moninaisuudesta
 - Youtubesta Moninaisuus on meissä -videon kohta 16:06-17:54, jossa transsukupuolinen nuori Eska kertoo kokemuksistaan.
 - Keskustelua videon pohjalta yhteisesti:
 - Miksi sukupuolivähemmistöön kuuluvan henkilön täytyy usein salata identiteettinsä ja ns. ”tulla ulos kaapista”?
 - Miten Eskan vanhemmat suhtautuivat, kun kertoi olevansa transsukupuolinen? Miksi?
 - Eska kertoo myös, että transsukupuolisia saatetaan pitää homoseksuaaleina. Mitä eroa on sukupuolella ja seksuaalisella suuntautumisella? (Seksuaalinen suuntautuminen tarkoittaa sitä, kenestä tykkää)
 - Mitä hyötyä oli siitä, että Eska piti infotilaisuuden koulussa?
3. Sukupuolivähemmistöön kuuluvien ihmisten tarinat
 - Oppilaat saavat luettavaksi sukupuolivähemmistöön kuuluvien henkilöiden tarinoista (erityisesti koulukokemuksista)
 - Oppilaat lukevat tekstipätkät ja sen jälkeen pohtivat ryhmissä, miten sukupuolivähemmistöjä voitaisiin paremmin huomioida koulussa. Ideat kirjataan ylös ja käydään lopuksi yhteisesti läpi.

- Muunsukupuolisten ja transsukupuolisten henkilöiden kokemuksia löytyy esim. Normit Nurin -oppaasta, Setan sivuilla olevasta transsukupuolisen nuoren Armin Kellomäen blogitekstistä <http://seta.fi/turvallinen-koulu-sateenkaarinuorille/> ja Sukupuolena ihminen -näyttelyn kertomuksista <http://www.sukupuolenaihminen.fi/ihmiset>.
-

TUNTI 5

Aihe: Sukupuolen moninaisuus

Kesto: 45 min

Tavoite: Lisätä ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Tutustua moninaisuusteemaiseen lastenkirjaan ja eläytyä sukupuolinnormeihin mahtumattoman päähenkilön asemaan draaman ja kirjoitusharjoituksen avulla.

Opetusmenetelmät: Tarinan kuuntelu, draama ja kirjoitusharjoitus

1. Sukupuolinnormeja rikkovat fiktiiviset hahmot

- Virittäydytään teemaan miettimällä fiktiivisiä hahmoja, jotka eivät mahdu perinteiseen sukupuolimuottiin. (Peppi Pitkätossu, Enid Blytonin Viisikko-kirjan Pauli, Pikky Myy, Billy Elliot, Nälkäpelin Katniss Everdeen...)

2. Opettaja lukee kappaleen Enid Blytonin Viisikko karkuteillä -kirjasta.

- Kirjan päähenkilö Pauli ei mahdu perinteisiin sukupuolirooleihin; Hän on syntynyt tytön kehoon ja saanut nimekseen Paula, mutta ei haluaisi olla tyttö.
- Muita kirjavinkkejä: David Williams: Poika ja mekko, Hellevi Salminen: Samuel ja Kekkonen puku

3. Still-kuvat kirjan kohtauksista

- Oppilaat jaetaan 3 hengen ryhmiin ja he valitsevat tarinasta kohtauksen, jonka esittävät still-kuvana. Muut yrittävät arvata, mistä kirjan kohtauksesta on kyse. Still-kuvat voidaan myös ”herättää eloon”, jolloin mukaan tulee liikettä ja puhetta.

4. Kirjoitetaan päähenkilö Paulin näkökulmasta päiväkirjateksti yhdestä päivästä.

- Kirjan lukemista voi jatkaa vielä myöhemmin: Oppilaat täyttävät Paulin näkökulmasta ystäväkirjan sivun ja piirtävät hänestä kuvan.
-

TUNTI 6

Aihe: Sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Kesto: 45 min

Tavoite: Tutustua sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen Suomessa ja muualla.

Menetelmät: Tietokilpailu ja opetuskeskustelu

1. Tietokilpailu sukupuolten tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyen.

1. Eduskunnassa on 200 kansanedustajaa. Montako heistä on naisia? a) 64 b) 102 c) 83

2. Samaa sukupuolta olevat parit saavat mennä naimisiin Suomessa. Totta vai tarua?

3. Missä seuraavista maista on voimassa juridisesti kolmas sukupuolivaihtoehto?

a) Saksassa b) Suomessa c) Portugalissa

4. Suomen laissa kielletään syrjintä sukupuolen tai seksuaalisen suuntautumisen perusteella. Totta vai tarua?
5. Minä vuonna naiset saivat äänioikeuden? a) 1930 b) 1906 c) 1885
6. Monenneksi Suomi sijoittui sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen asemaa mittaavassa ILGA-Euroopan vertailussa vuonna 2016? a) 1. b) 15. c) 7.
7. Milloin vietetään naistenpäivää?
8. Millä nimellä, kutsutaan perhettä, jossa on kaksi isää tai kaksi äitiä?
9. Suomessa ei ole palkkaeroja eri sukupuolten välillä. Totta vai tarua?

2. Tietokilpailun vastaukset läpi keskustellen

- Toteutuuko Suomessa sukupuolten välinen tasa-arvo? Onko naisilla, miehillä ja muilla samat oikeudet?
- Entä toteutuuko yhdenvertaisuus, jos ajatellaan seksuaalista suuntautumista?

Oikeat vastaukset:

1. c) 83
2. Totta.
3. a) Saksassa
4. Totta.
5. b) 1906
6. c) 7.
7. 8.3.
8. [kysymyksessä ylimääräinen pilkku!] Sateenkaariperhe.
9. Tarua.

TUNTI 7

Aihe: Sukupuoli taiteessa

Kesto: 45 min

Tavoite: Tarkastella tunnettuja taideteoksia ja niissä esiintyviä sukupuolirooleja

Opetusmenetelmät: Kuvien katselu, keskustelu ja kuva-analyysi pareittain

1. Tarkastellaan yhdessä muutaman erilaisen suomalaisen taiteilijan teoksia sukupuolinäkökulmasta.
 - Katsotaan yhdessä kuvia suomalaisten taiteilijoiden taideteoksista (esim. Albert Edelfelt, Tyko Sallinen, Iiu Susiraja) ja tarkastellaan, miten sukupuolia kuvataan heidän teoksissaan:
 - mitä eri sukupuolet tekevät kuvissa?
 - miltä he näyttävät?
 - esitetäänkö sukupuolet perinteisissä rooleissa vai rikotaanko rooleja?
 - mitä eroja eri taiteilijoiden teosten/tyylisuuntien välillä on?
2. Kuva-analyysitehtävä parin kanssa
 - Opettaja näyttää listan, jossa on tunnettujen taiteilijoiden teoksia. Oppilaat saavat valita listalta kaksi teosta ja etsivät niiden kuvat netistä esimerkiksi omilla puhelimilla. Oppilaat tutkivat kuvia ja etsivät netistä tietoa teoksesta. Vastaavat seuraaviin kysymyksiin molempien teosten osalta:
 - Teoksen ilmestymisvuosi
 - Mihin taiteen tyylisuuntaan teos kuuluu?
 - Mitä sukupuolia teoksessa esiintyy?
 - Kuvaile henkilöiden ulkonäköä mahdollisimman tarkasti. (Keho, kasvot, hiukset, vaatteet...)
 - Etsi adjektiiveja, jotka kuvaavat teosten henkilöitä.
 - Mitä kuvan henkilöt tekevät? Esiintyvätkö eri sukupuolta olevat henkilöt perinteisissä rooleissa?
 - Kuvittele, että kuvan henkilöiden sukupuoli olisi eri. Miten teos muuttuisi?

TUNTI 8

Aihe: Sukupuolen moninaisuus eri kulttuureissa

Kesto: 45 min

Tavoite: Lisätä oppilaiden ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta

Opetusmenetelmät: Keskustelu, kuvat, tarinan kuuntelu ja piirtäminen

1. Tutustutaan eri kulttuurien sukupuolijärjestelmiin.

- Opettaja kertoo eri kulttuurien sukupuolijärjestelmistä ja näyttää niistä kuvia. Esim. Intian Hijra, Samoan Fa'afafine, Pohjois-Amerikan Two Spirit -henkilöt...
- Tietoa eri kulttuurien sukupuolijärjestelmistä löytyy esimerkiksi täältä:
<http://transtukupiste.fi/nainen-mies-ja-moni-muu-sukupuolien-kulttuurinen-rakentuminen/>

2. Tarinan pohjalta piirtäminen

- Luetaan Setan nettisivuilta löytyvä satu Kuunsilta, joka kertoo Pohjois-Amerikan intiaaniheimon sukupuolijärjestelmästä. Piirretään tarinan pohjalta kuva.

TUNTI 9

Aihe: Rakkaus ja seksuaalinen suuntautuminen

Kesto: n. 60 min

Tavoite: Lisätä ymmärrystä seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta.

Menetelmät: Opetuskeskustelu, video, runo ja piirtäminen

1. Aloitetaan keskustelulla mitä tarkoittaa seksuaalinen suuntautuminen.

= kehen ihastuu, rakastuu

- Osa ihastuu samaa sukupuolta oleviin, osa eri sukupuolta oleviin ja osa voi ihastua molempiin.
- Kerrataan erilaiset seksuaaliset suuntautumiset dokumenttikameralla ja yhdistetään kuvaukset ja termit:
 - Tyttö ihastuu tyttöihin. = lesbo
 - Tyttö ihastuu poikiin/Poika ihastuu tyttöihin. = hetero
 - Poika ihastuu poikiin. = homo
 - Ihminen, joka ihastuu sekä tyttöihin että poikiin = bi

2. Katsotaan In a heartbeat -lyhytelokuva, jossa poika on ihastunut toiseen poikaan.

- <https://www.youtube.com/watch?v=2REkk9SCRn0>
- Keskustellaan yhdessä, mitä ajatuksia video herättää. Mietitään yhdessä, keksitäänkö muita piirrettyjä tai lasten elokuvia, joissa kuvataan seksuaalivähemmistöjä vai onko lasten sarjojen rakkaus aina heteroiden välistä.

3. Tutustutaan Ilpo Tiihosen rakkausaiheiseen runoon Sikojen rakkaus.

- Oppilaat saavat lukea runon parin kanssa ja leikkaavat sen irti ja liimaavat pahville. Oppilaiden tehtävänä on kuvittaa runo. Kuvat piirretään erilliselle paperille, väritetään, leikataan irti ja liimataan runon ympärille pahville.
- Samalla voidaan kuunnella myös runon pohjalta tehty Vuokko Hovatan laulu.

- Huom! Runon käsittelyyn kannattaa käyttää enemmän aikaa. Runon käsittelyä voi jatkaa vielä muilla tunteilla. Oppilaat voivat pienissä ryhmissä dramatisoida runon ja esittää sen muille. Yksi toimii lukijana ja oppilaat näyttelevät samalla runon kohtauksia.
-

TUNTI 10

Aihe: Rakkaus ja seksuaalinen suuntautuminen

Kesto: n. 60 min

Tavoite: Lisätä ymmärrystä seksuaalisen suuntautumisen moninaisuudesta

Opetusmenetelmät: Ryhmätyöskentely ja opetuskeskustelu

1. Pariskunnat-harjoitus

- Työskennellään ryhmissä. Jokainen ryhmä saa kuvia henkilöistä ja oppilaiden tehtävänä on yhdistellä kuvien henkilöt pariskunniksi. Kuvissa ei ole yhtä paljon miehiä ja naisia, joten muodostuu myös ei-heteropareja. Keksitään henkilöille identiteetit: Nimi, ikä, ammatti, harrastukset, onko parilla lapsia ja ovatko he naimisissa?
- Ryhmät saavat esitellä muodostamansa parit muille ja perustella, miksi he laittoivat tietyt parit yhteen.

2. Harjoituksen purku keskustellen:

- Voiko seksuaalista suuntautumista nähdä ihmisen ulkonäöstä?
- Oletamme helposti ulkokuoren perusteella erilaisia asioita; esim. värikkäästi pukeutuvan ja ”tyttömäiseksi” mielletyistä asioista pitävän pojan ajatellaan helposti olevan homo. Mitä häittää tällaisista oletuksista on?
- Miten ihmiset yleensä suhtautuvat naisen ja miehen väliseen rakkauteen, entä kahden samaa sukupuolta olevan rakkauteen? Miksi?

3. Katsotaan Moninaisuus on meissä -videosta kohta 9.44-16.04 (kolmen seksuaalivähemmistöön kuuluvan nuoren kokemuksia)

- Keskustellaan videosta heränneistä ajatuksista.
-

TUNTI 11

Aihe: Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, vähemmistöjen asema

Kesto: 45 min

Tavoite: Pohtia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista omassa lähiympäristössä ja eläytyä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden asemaan.

Opetusmenetelmät: Äänestys ja roolileikki

1. Äänestys tasa-arvon toteutumisesta omassa koulussa

- Jokaiselle oppilaalle jaetaan punaiset ja vihreät laput. Opettaja esittää väittämiä ja näyttävät vihreää/punaista lappua sen mukaan, mitä mieltä ovat. Vihreä = Kyllä, Punainen = Ei

Väittämiä:

1. Koulussa kohdellaan samalla tavalla kaikkia ihmisiä sukupuolesta riippumatta.
2. Voin olla oma itseni koulussa.

3. Käyttäytyisin koulussa eri tavalla, jos olisin toista sukupuolta.
 4. Minulla on eri sukupuolta olevia kavereita.
 5. Suhtaudun itse samalla tavalla kaikkiin ihmisiin sukupuolesta riippumatta.
 6. Voin olla eri sukupuolta olevan kaveri ilman, että luullaan, että olemme ihastuneita.
 7. Minun odotetaan tekevän asioita vain sen vuoksi, mitä sukupuolta olen.
 8. Koulussa jokainen saa ilmentää sukupuoltaan haluamallaan tavalla.
 9. Muiden mielipiteet eivät vaikuta valintoihini.
 10. Kouluni on tasa-arvoinen.
- Väittämät on muokattu Opetushallituksen Tasa-arvotyö on taitolaji- oppaan pohjalta.

2. Etuoikeuskävely -roolileikki 3–5 hengen ryhmissä

- Oppilaat asettuvat ryhmänsä kanssa riviin. Jokainen ryhmä saa roolikortin, joissa on henkilökuvaus (esimerkiksi transnainen, biseksuaali mies, heteronainen, muunsukupuolinen ym.) Heidän tulee eläytyä roolikortissa olevan henkilön rooliin ja miettiä mitä opettajan luettelemista asioista he voivat/eivät voi tehdä. Aina kun väite pitää paikkaansa, ryhmä voi astua askeleen eteenpäin. Lopuksi puretaan tehtävä niin, että haastatellaan ryhmät. Ryhmät saavat kertoa roolihahmonsa ja kuvailla miltä tilanne tuntui. Millaisia esteitä etenemiselle tuli, toistuiko jokin asia, jonka vuoksi ei päässyt eteenpäin?
- Puretaan harjoitus keskustellen yhdessä:
 - Kuka pääsi pisimmälle, mistä se voisi johtua?
 - Päästään siihen, että tietynlaisilla ihmisillä on yhteiskunnassamme etuoikeutettu asema. Pohditaan, mitä pitäisi tehdä, jotta kaikki roolihahmot voisivat ottaa kaikki askeleet ja kaikilla olisi samat oikeudet?

TUNTI 12

Aihe: Erilaiset perheet

Kesto: 45 min

Tavoite: Lisätä ymmärrystä erilaisista perheistä ja perhemalleista

Opetusmenetelmät: Opetuskeskustelu, kuvakortit ja draama

1. Tutustaan erilaisiin perhemalleihin

- Mietitään yhdessä, millaisia erilaisia perheitä on olemassa.
- Aina kun tulee ilmi jokin perhemalli, opettaja näyttää sen perhekorttien avulla dokumenttikameralla. Käytin itse Setan Ei niin hullunkuriset perheet- ja Emma ja Elias Tavalliset perheet -pelikortteja. Jos oppilaat eivät itse keksi kaikkia, opettaja kertoo ja näyttää loput.

Ydinperhe

Sateenkaariperhe

Transvanhemman perhe

Lapseton perhe

Adoptioperhe

Uusperhe

Apilaperhe

Yksinhuoltajaperhe

Sijaisperhe

2. Draamaharjoitus perheiden arjesta

- Jokainen oppilas saa yhden perhekortin ja heidän tulee eläytyä kortissa olevan henkilön rooliin ja etsiä oma perheensä.
- Kun perheet ovat löytyneet, saa jokainen perhe suunnitella pienen kohtauksen, jossa kuvataan jokin tilanne perheen arjesta. (Voi olla vuorosanoja tai pantomiimina)

- Harjoitellaan hetki ja esitetään. Ennen esitystä perheenjäsenet esittelevät itsensä ja kertovat, mitä perhemuotoa edustavat.
-

TUNTI 13

Aihe: Sukupuoli, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Kesto: 60 - 75min

Tavoite: Toteuttaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus -teemainen valokuvaus- ja videointitehtävä

Menetelmät: Ryhmätyöskentely, valokuvaus ja videointi

Valokuvaus- ja videointitehtävä opetusjakson teemoista

- Oppilaat työskentelevät 4 henkilön ryhmissä ja jokaisessa ryhmässä tulisi olla yksi puhelin, jossa on Whatsapp ja kamera.
- Jokainen ryhmä toteuttaa seuraavat valokuvaus- ja videointitehtävät koulun alueella:

1. Ottakaa valokuva, jonka aiheena on ”Kaikki erilaisia, kaikki samanarvoisia”.
 2. Keskustelkaa ryhmässänne, mikä teistä tulee isona. Ottakaa valokuva jokaisen ryhmänne jäsenen toiveammattista. Voitte näyttellä ammattia kuvassa itse tai havainnollistaa sitä jollain muulla tavalla.
 3. Ottakaa valokuva, jonka aiheena on ”Sukupuoli”.
 4. Ottakaa valokuva, jonka aiheena on ”Rakkaus”.
 5. Keskustelkaa ryhmässä mitä tasa-arvo teidän mielestänne on. Kuvatkaa videoblogityylinen lyhyt video (korkeintaan 1 minuutti), jossa kerrotte ajatuksianne tasa-arvosta.
 6. Ottakaa valokuva jostakin naisellisesta asiasta/esineestä.
 7. Ottakaa valokuva jostakin miehekkäästä asiasta/esineestä.
 8. Suunnitelkaa ja kuvatkaa lyhyt video (korkeintaan 1 minuutti), jonka aiheena on ”Rakkaus kuuluu kaikille”.
 9. Ottakaa valokuva, jonka aiheena on ”Kauneus”.
 - Oppilaat saavat käyttää luovuutta ja kaikissa kuvissa/videoissa ei ole pakko olla ihmisiä.
 - Aina kun yksi kuvaustehtävä on valmis, lähetetään tuotos, tehtävän numero ja ryhmän numero Whatsapin kautta opelle.
 - Tuotoksista kootaan näyttely Power Pointiin ja se katsotaan myöhemmin oppilaiden kanssa.
-

TUNTI 14

Aihe: Sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen ja perheet mediakuvissa

Kesto: n. 60 min

Tavoite: Tarkastella mediakuvia kriittisesti sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen näkökulmasta

Menetelmät: Mediakuvien tutkiminen, keskustelu, ryhmätyöskentely

1. Lehtikuvien tarkastelu 5 hengen ryhmissä
 - Jokainen ryhmä saa yhden lehden tutkittavaksi. Tehtävänä on tutkia mitä sukupuolia, millaisia perheitä ja pariskuntia lehden kuvissa esiintyy.
 - Mitä sukupuolia lehden kuvissa näkyy? Onko muita kuin miehiä ja naisia?
 - Mitä eri sukupuolta olevat henkilöt kuvissa tekevät?
 - Millaisia erilaisia perheitä ja pariskuntia kuvissa on?

- Kukin ryhmä saa kertoa päätulokset ja pohditaan lopuksi yhdessä, mitä kuvissa ei näkynyt ja mistä tämä voisi johtua.

2. Mainoskuvan analysointi ja esittely

- Ryhmät saavat valita yhden mainoskuvan lehdestä ja vastata sen pohjalta seuraaviin kysymyksiin. Ryhmät esittelevät valitsemansa lehtikuvan muille.
 - Mitä tuotetta tai brändiä kuvassa mainostetaan?
 - Millaisia ihmisiä kuvassa esiintyy?
 - Onko kuvassa sukupuoleen liittyviä stereotyyppioita? Jos on, niin millaisia? (Stereotyyppioita voisivat olla esimerkiksi: naisella on päällä vaaleanpunainen mekko, mies rakentaa...)
 - Minkä sukupuolen edustajalle mainos on suunnattu? Miksi?

3. Yoonin lasten tuotteiden sukupuolittuneisuutta kritisoivat valokuvat ja keskustelu

- Katsotaan Jeongmee Yoonin Pink and blue project -valokuvia, jotka ottavat kantaa lasten vaatteiden ja lelujen sukupuolittuneisuuteen. Keskustellaan yhdessä siitä, miten lelut ja värit helposti sukupuolitetaan. Oppilaat saavat vuorollaan kertoa millaisilla leluilla ja mitä leikkejä he leikkivät pienenä.

TUNTI 15

Aihe: Sukupuoli ja rakkaus musiikissa

Kesto: 45 min

Tavoite: Tuoda esiin tunnettujen laulujen tapaa kuvata sukupuolta ja rakkautta sekä tutustua moninaisuutta käsittelevään musiikkikappaleeseen.

Menetelmät: Musiikin kuuntelu, sanoitusten tulkinta, piirtäminen, laululeikki

1. Suohon laulanta -leikki

- Tehdään oppilaista kaksi joukkuetta.
- Ensimmäisellä kierroksella aiheena on mies/poika. Joukkueiden on tarkoitus keksiä lauluja, joissa puhutaan miehistä/pojista ja laulaa niitä ääneen. Kun toinen ryhmä aloittaa, on toisen koetettava keksiä uusi laulu ja alettava laulamaan sitä. Näin vuoro vaihtuu koko ajan, kunnes jompikumpi ryhmä ei enää keksi uutta laulua. Voittanut joukkue saa pisteen. Samaa laulua ei saa käyttää kahta kertaa.
- Toisella kierroksella aiheena nainen/tyttö.
- Kolmannella kierroksella rakkauslaulu.
- Leikin jälkeen voidaan vielä keskustella lauluissa esiintyvistä sukupuolirooleista:
- Miten naisia kuvattiin näissä kappaleissa? Entä miehiä? Keksitäänkö lauluja, joissa rooleja rikotaan? Millaista rakkaus on lauluissa, onko se aina miehen ja naisen välistä?

2. Kuunnellaan parin kanssa Jenni Vartiaisen Ihmisten edessä Youtubesta/Spotifysta.

Tehtäviä biisistä:

- Mistä laulu kertoo?
- Millainen henkilö laulun puhuja on ja kenestä hän laulaa?
- Piirrä kuva laulusta musiikin vihkoon.
- Lopuksi keskustellaan yhdessä kappaleesta ja oppilaat saavat kertoa tulkinnoistaan.

TUNTI 16

Aihe: Sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuus

Kesto: n. 60 min

Tavoite: Kerrata jakson teemoja.

Menetelmät: Työpistetyöskentely

TYÖPISTE 1: Alias sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuteen liittyvistä termeistä.

TYÖPISTE 2: Keskustelu asenteista ja arvoista

Pahvilla on kysymyksiä sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuteen liittyen. Pisteellä keskustellaan siitä, onko sillä väliä, jos koulukaveri on transsukupuolinen tai kuuluu seksuaalivähemmistöön ja pohditaan, mitä tehtäisiin, jos huomattaisiin, että sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöön kuuluva koulukaveri joutuu kiusatuksi. Oppilaat pohtivat kysymyksiä yhdessä ja kirjoittavat ajatuksiaan pahville.

TYÖPISTE 3: Instagram-profiilit

Työpisteellä tehdään paperille Instagram-profiilit kahdelle sukupuoli- tai seksuaalivähemmistöön kuuluvalla kuvitteelliselle henkilölle. Jatketaan aina siitä, mihin edellinen ryhmä on jäänyt. Jokainen ryhmä saa lisätä profiiliin jotain, esimerkiksi kuvia, kommentteja, tykkäyksiä ym.

TYÖPISTE 4: Jatka lauseita -tehtävä

Työpisteellä oppilaat saavat yhdessä täydentää seuraavat lauseet:

Tytöt eivät...

Pojat eivät...

Tosimies...

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat...

Miehille on tyypillistä...

Naisille on tyypillistä...

Muunsukupuolisille on tyypillistä...

Kaikkien tyttöjen...

Kaikkien poikien...

Sukupuoli on...

Homoseksuaalit ovat...

Tasa-arvon toteutuminen edellyttää...

Huom! Tässä tehtävässä on hyvä pyytää perusteluja oppilailta ja keskustella mahdollisista stereotyyppioista.

TYÖPISTE 5: Ei niin hullunkuriset perheet -korttipeli

TYÖPISTE 6: Ristikko sukupuolen ja seksuaalisen suuntautumisen moninaisuuteen liittyvistä termeistä